

MEGKÜZDÉSI STRATÉGIÁK VIZSGÁLATA 10 ÉS 12 ÉVES TANULÓK KÖRÉBEN

Zsolnai Anikó

*SZTE BTK Neveléstudományi Intézet, SZTE Szociális Kompetencia Kutatócsoport
MTA-SZTE Képességkutató Csoport*

Kulcsszavak: szocializáció, frusztrált helyzetek, megküzdési stratégiák

Korábbi keresztmetszeti és longitudinális kutatásaink során óvodás korú gyerekek önmagukra és társaikra nézve frusztrált helyzetekben alkalmazott megküzdési stratégiákat vizsgáltuk. Számos életkori és nemek szerinti eltérés azonosítható már ebben az időszakban, például nő a fizikai agresszió gyakorisága a fiúk körében, és jelentős különbség alakul ki nagycsoportos korra a fiúk és a lányok között a negatív érzelmek megnyilvánulásában.

2010 februárjában 10 és 12 évesek (N=105) körében végeztünk hasonló vizsgálatot egy általunk kidolgozott mérőeszközzel (önjellemzés és pedagógusváltozat). A kérdőív 19, különböző iskolai szituációhoz kapcsolódó kérdést tartalmaz. A kérdések egy része az óvodások mérőeszközüben is szerepelt (például társ bántalmazása, saját tulajdon elvétele), egy részük kapcsolódik a DIFER-hez (például kapcsolat- és feladattartás). A többi kérdés összeállításánál Saarni (1999) érzelmi és szociális készségekkel kapcsolatos modelljét használtuk fel. Az egy-egy stratégiát szemléltető válaszokat előre megfogalmaztuk (például segítségkérés, agresszív reakció, elkerülés). A mérőeszköz gyermek- és pedagógusváltozata is jó megbízhatóságú, a Cronbach-féle reliabilitásmutatók 0,85 és 0,92 közöttiek.

Az önjellemzés alapján az idősebb gyerekek körében szignifikánsan ($p < 0,05$) gyakoribb a másik fizikai bántalmazása, ugyanakkor gyakrabban egyezkednek társaikkal, valamint ritkábban kerülnek el a mások számára frusztrált helyzeteket. Mindkét életkori mintán a lányok gyakrabban mutatják ki negatív érzelmeiket, kevesebb agresszív választ adnak, s a fiúk mindkét életkorban ritkábban alkalmazzák az elkerülő stratégiát.

A gyerekek és a pedagógusok értékelése közötti korreláció erőssége közepes ($r_{10 \text{ év}} = 0,45$; $r_{12 \text{ év}} = 0,53$). A pedagógusok értékelése alapján az idősebbekre gyakrabban ($p < 0,05$) jellemző a fizikai agresszió (nem szerint a fiúkra), kevésbé tudják kontrollálni negatív érzelmeiket (szintén a fiúkra jellemzőbb), valamint az idősebbek gyakrabban kerülnek el mind a számukra, mind a társ számára frusztrált helyzeteket.

Az általános iskolai tanulókkal végzett vizsgálat eredményei egyrészt a korai, óvodás kori fejlesztés és a folyamatos fejlesztés szükségességére hívják fel a figyelmet, hiszen mind az életkori, mind a nemek közötti különbségek az óvodai eltérésekhez nagyon hasonlóak: idősebb korban gyakoribb az agresszív válasz, a fiúk gyakrabban alkalmazznak fizikai agressziót, a lányok elkerülőbbek és gyakrabban fejezik ki negatív érzelmeiket.